

Az AUKUS: megállapodás a Csendes óceáni térség átalakítására

Balogh Attila

DOI: 10.14267/VILPOL2023.04.01

Charles Edel: The AUKUS Wager More Than a Security Pact, the Deal Aims to Transform the Indo-Pacific Order Foreign Affairs, 2023 augusztus 4.

Charles Edel a Foreign Affairs 2023. augusztusi számában megjelent cikke az Ausztrália, az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok közötti AUKUS védelmi együttműködés jelentőségét, kihívásait és lehetséges hatásait tárgyalja. A cikk hangsúlyozza az AUKUS által képviselt stratégiai váltást, annak az indo-csendes-óceáni térségre gyakorolt szélesebb körű hatásait, valamint a hatékony végrehajtás szükségességét a kívánt célok elérése érdekében.

A 2021-ben kezdeményezett háromoldalú védelmi együttműködés, az AUKUS, a tagállamok közötti fokozott biztonsági együttműködés szimbólumává vált. Antony Blinken, az Egyesült Államok külügyminisztere és Lloyd Austin védelmi miniszter 2023 júliusában az ausztráliai Brisbane-ben tett látogatása is hangsúlyozza a megállapodás aláírása óta megerősödött biztonsági kapcsolatokat. Edel elsősorban az AUKUS központi elemeit emeli ki, köztük a hagyományos fegyverzetű, nukleáris meghajtású tengeralattjárók ausztrál beszerzését, építését és karbantartását, valamint a tengeralattjáró-ipari kapacitások fokozása iránti elkötelezettséget mindhárom nemzetnél. Meglátása, hogy a megállapodás jelentős változást jelent az egyes tagállamok hagyományos stratégiai megközelítéseitől. Az elemzés ezután felvázolja az AUKUS létrehozása mögötti motivációkat és hatásokat az egyes tagországok esetében.

Az Egyesült Királyság részvétele azt a vágyát tükrözi, hogy visszanyerje globális biztonságpolitikai szerepét. Ausztrália szerepvállalása a regionális stabilitás alakítása iránti elkötelezettségét jelzi. Az Egyesült Államok bevonódása pedig azt mutatja, hogy elkötelezett a megbízható szövetségesek megerősítése mellett a kollektív hatalmi egyensúly érdekében. Az AUKUS azonban nemcsak védelmi egyezményként bír jelentőséggel, hanem az Egyesült Államok védelmi politikájában is változást mutat, az egyoldalú dominanciától a szövetségesek felhatalmazása felé, hogy érdemben hozzájárulhassanak az indo-csendes-óceáni térség biztonságához.

Edel az AUKUS-t az indo-csendes-óceáni térség fejlődő stratégiai dinamikájának tágabb összefüggésébe kívánja elhelyezni. Szerinte ez nem csupán egy védelmi megállapodás. Az együttműködést inkább katalizátorként tartja számon, amely más nemzeteket is arra ösztönöz, hogy Kína asszertív katonai magatartására válaszul fokozzák védelmi kapacitásaikat. Ez a nézőpont az AUKUS-t olyan transzformációs kezdeményezésként kezeli, amely potenciálisan ösztönözheti a beruházásokat, együttműködéseket és partneri magatartást a regionális stabilitás előmozdítása érdekében.

A cikk hangsúlyozza a regionális védelmi struktúra átalakuló tendenciáit. A hagyományos hub-and-spoke szövetségi modell, amely az USA központi hozzáférést biztosította a stratégiailag

fontos bázisokhoz, a szövetségek és partnerségek rugalmasabb hálózatává alakul át. Ez az elmozdulás részben Kína egyre növekvő csapásmérő képességeinek és annak köszönhető, hogy új helyszíneket kellett találni az eszközök előretelepítéséhez. Ausztrália és Japán is lépéseket tesz annak érdekében, hogy olyan területeket hozzanak létre, amelyek korlátozzák Kína hatalmi projekcióját, az elriasztás és a biztonság politikáját érvényesítve a térségben.

Érdekes azonban, hogy végső soron Edel úgy látja az AUKUS-t mint egyfajta szövetséget a biztonságra. Szerinte olyan szövetségettesít meg, amelyben az ausztrál és brit kapacitások megerősítésével a regionális erőegyensúly kedvezőbbé válik, és ez kollektív elrettentéshez vezet. Ugyanakkor a cikk kiemeli, hogy ez az újfajta együttműködés nehézségekkel járhat. Megőrizni a politikai támogatottságot, biztosítani a forrásokat az ipari terjeszkedéshez, kezelni az összetett adminisztratív problémákat, és elősegíteni a technológiai együttműködést – ezek az AUKUS sikeréhez elengedhetetlenül fontos szempontok.

A cikk azzal a megállapítással zárul, hogy bár az AUKUS képes a regionális biztonság előmozdítására, végső sikere mégis a fent említett kihívások hatékony kezelésétől függ. A tagállamok vezetőinek meg kell fogalmazniuk és fenn kell tartaniuk az AUKUS mögötti célokat és stratégiát. Edel továbbá azt javasolja, hogy az operatív kihívásokat gyorsan orvosolni kell ahhoz, hogy a helyszínen kézzelfogható eredmények születhessenek. Végső soron az AUKUS hatása Kína elrettentésére és a stabilitás elérésére az indo-csendes-óceáni térségben továbbra is bizonytalan, és attól függ, hogy a tagállamok hogyan igazodnak el a végrehajtás és a stratégiai számítások bonyolultságában.

Egy olyan világban, amelyet változó hatalmi dinamika és geopolitikai összetettség határoz meg, az Ausztrália, az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok közötti AUKUS védelmi együttműködés kialakulása a globális stabilitás szempontjából kulcsfontosságú eseményként kerül a figyelem középpontjába. Ez a stratégiai partnerség óriási jelentőségű, hiszen a regionális biztonsági kihívások kezelésére, a kollektív elrettentés ösztönzésére és az indo-csendes-óceáni térség hatalmi dinamikájának átalakítására törekszik. Az AUKUS a biztonság megerősített együttműködésen keresztül történő előmozdításával több szempontból is hozzájárul a globális stabilitáshoz.

Az AUKUS elősegíti a stabilitást azáltal, hogy az egyoldalú dominanciával szemben az együttműködő biztonsági kezdeményezéseket támogatja. Egy olyan korszakban, amikor a multilateralizmus egyre több kritikának van kitéve, az AUKUS olyan modellt képvisel, amelyben a nemzetek egyesítik erőforrásaikat és szakértelmüket a közös biztonsági problémák megoldása érdekében. Ez a megközelítés ellentétben áll a már hivatkozott hagyományos hub-and-spoke szövetségi modellel, és a nagyobb befogadás és együttműködés irányába történő elmozdulást hangsúlyozza. Az ilyen kezdeményezések precedenst teremtenek más régiók és a globális krízishelyzetek területek szempontjából, arra ösztönözve a nemzeteket, hogy közösen dolgozzanak a határokon átívelő, összetett kihívások kezelésén.

Az AUKUS jelentősége túlmutat a közvetlen tagállamok szövetségén. Azáltal, hogy az együttműködés az indo-csendes-óceáni térségben és azon túl más nemzeteket is arra ösztönöz,

hogy fektessenek be védelmi képességeik fejlesztésébe – hozzájárul a kiegyensúlyozott erőviszonyok kialakításához. Ez pedig hozzájárul egy olyan policentrikus világhoz, ahol egyetlen hatalom sem dominálhat egyoldalúan, csökkentve a hegemón küzdelmek kockázatát, amelyek gyakran instabilitáshoz vezetnek. Mivel pedig egyre több nemzet fektet be aktívan a védelmi képességei és biztonsága fejlesztésébe, csökken a konfliktusok nagyobb összecsapásokba torkollásának valószínűsége, ami összeségében növeli a globális stabilitást.

Ahogy a cikk is említi, az AUKUS sikere számos kihívás leküzdésétől függ, a politikai támogatástól és finanszírozástól kezdve az adminisztratív koordináción át a technológiai transzferig. A kezdeményezés pusztán létezése azonban rávilágít e nemzetek proaktív elkötelezettségére és a kreatív problémamegoldásra. Az alkalmazkodásra és a kihívások közvetlen kezelésére való hajlandóság a regionális és globális stabilitás megőrzése iránti elkötelezettségről tanúskodik.

Összefoglalva, az AUKUS védelmi együttműködés olyan változást jelent, amely messzemenő hatással van a világ stabilitására. A regionális elrettentési képességek fokozásával, az együttműködő biztonságpolitika előmozdításával és a technológiai fejlődés ösztönzésével az AUKUS hozzájárul a biztonságosabb és kiszámíthatóbb nemzetközi környezethez. Ahogy a nemzetek összefognak a közös biztonsági kihívások kezelésére, az AUKUS által megtestesített együttműködés pozitív precedenst teremt a globális stabilitás számára. Egy olyan világban, ahol a bizonytalanság és a kiszámíthatatlanság az uralkodó, az AUKUS-hoz hasonló kezdeményezések emlékeztetnek bennünket az együttműködésben rejlő lehetőségekre; amelyek elősegítik a stabilitást és a biztonságosabb, összekapcsolt jövőt minden globális szereplő számára.